

For
information
in English:
see page 11

PensioenUpdate

is een uitgave van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison Juli 2015

stichting pensioenfonds **Avery Dennison**

Komt u ook op onze jaarvergadering?

Op maandag 7 september a.s. is de jaarvergadering van het fonds. Daar wordt een verdere toelichting op de resultaten en het beleid gegeven aan de deelnemers en gepensioneerden.

U bent van harte welkom!

Aanvang: 16.00 uur
Locatie: Avery Dennison
Willem Einthovenstraat 11
2342 BH Oegstgeest

Het gedetailleerde jaarverslag met jaarrekening kunt u downloaden vanaf www.pensioenfondsaverydennison.nl

Van de voorzitter

De financiële positie van het pensioenfonds in 2014 was goed. We eindigden het jaar met een dekkingsgraad van 118,1. Dat is flink hoger dan de 114,8% waarmee wij het jaar begonnen! Vanwege de gunstige financiële positie kon het bestuur de opgebouwde en ingegane pensioenen per 1 januari 2015 verhogen.

In 2015 staat het fonds voor nieuwe uitdagingen. De regering heeft besloten om de financiële opzet van de pensioenfonds te veranderen, zodat deze toekomstbestendiger worden - ook wel het Nieuw Financieel Toetsingskader genoemd. Pensioenfonds moeten nu bijvoorbeeld hogere financiële buffers aanhouden. Zij moeten voortaan al een herstelplan indienen als de dekkingsgraad lager is dan het Vereist Eigen Vermogen (VEV). Het VEV is de omvang van het eigen vermogen waarover een pensioenfonds ten minste zou moeten beschikken. Voor ons fonds betekent dit een vereiste dekkingsgraad van 118%. Indien een fonds niet over dit vermogen beschikt, is sprake van een tekortsituatie en moet het fonds een herstelplan indienen bij DNB. Hierin laat het fonds zien welke maatregelen het treft om binnen 10 jaar weer op het VEV te komen. Voor ons pensioenfonds betekent dit dat we per 31 maart 2015 helaas weer in een (gering) tekort ten opzichte van het VEV zitten en per 1 juli 2015 een herstelplan gereed moeten hebben.

Om de juiste beslissingen te kunnen nemen over de nieuwe financiële opzet, heeft het bestuur in 2014 door Zegwaart Consultancy en GfK een onderzoek laten uitvoeren onder deelnemers en gepensioneerden van het pensioenfonds. Daarbij ging het onder andere om de vraag welke risico's het fonds mag nemen bij het beleggen van de pensioenpremies, hoe belangrijk de jaarlijkse indexatie of het voorkomen van kortingen is en hoe deelnemers aankijken tegen het principe van solidariteit. Ook de communicatie naar de deelnemers en hun vertrouwen in het fonds kwamen aan de orde. Inmiddels zijn de resultaten van dit onderzoek bekend.

In deze uitgave gaan we op veel van bovengenoemde zaken verder in. Wilt u meer weten, kom dan naar onze jaarvergadering!

Huib van Gijn,
Voorzitter pensioenfonds ■

Jaarverslag 2014

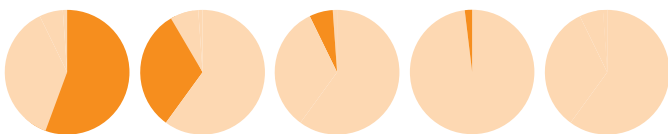
Elk jaar moet Pensioenfonds Avery Dennison, net als andere pensioenfonds, de balans opmaken: hoe staat het pensioenvermogen ervoor, en is er voldoende geld voor de uit te keren pensioenen? Ook andere belangrijke gegevens worden dan vastgesteld, zoals het rendement op de beleggingen. Dit alles staat beschreven in het jaarverslag. Onderstaand een overzicht van de belangrijkste zaken.

Rendementen

Het verslagjaar 2014 is een goed beleggingsjaar voor het pensioenfonds geweest. De totale portefeuille behaalde een rendement van 24,9% (2013: 3,9%). De benchmark liet een rendement zien van 25,6% (2013: 4,8%). Het pensioenfonds heeft haar vermogen ondergebracht in (institutionele) beleggingsfondsen. In de onderstaande tabel is te zien wat de verschillende beleggingsfondsen aan bruto rendement hebben opgeleverd. De aandelen opkomende landen, onroerend goed en commodities presteerden beter dan de benchmark. De overige categorieën lieten een onderprestatie zien.

2013	Rendement	Benchmark
Staats- en bedrijfsobligaties (Robeco)	10,6%	11,1%
Long duration fonds (Robeco)	72,6%	72,8%
Wereldwijd aandelen (Russell)	8,6%	10,2%
Aandelen opkomende landen (Robeco)	12%	11,9%
Onroerend goed (Robeco)	18,9%	19,1%
Commodities (Credit Suisse)	-16,9%	-17,2%
Totale portefeuille	24,9%	25,6%

Beleggingsmix pensioenfonds eind 2014:

Obligaties: 59,8%, Aandelen: 30,0%, Onroerend goed: 8,0%, Grondstoffen 2,1%, Kasgeld 0,0%

Dalende rente

Tijdens het verslagjaar is de rekenrente gedaald. De rekenrente is de rente waartegen de pensioenfonds hun verplichtingen moeten waarderen. Bij een lagere rente moeten we volgens de verplichte rekenregels meer geld opzij zetten om de opgebouwde pensioenen te kunnen uitbetalen. Waarom? Simpel gezegd omdat we er bij een lagere rente vanuit moeten gaan dat we op de ingelegde pensioenpremie minder rendement zullen behalen.

Pensioenverplichtingen

De pensioenverplichtingen stegen in 2014 met circa 48 miljoen euro naar iets meer dan 276 miljoen euro. De belangrijkste oorzaak was de dalende marktrente (zie hierboven).

De rekenrente waar het pensioenfonds mee rekt, daalde van 2,7% (eind 2013) naar 1,9% (eind 2014). In totaal leidden de wijzigingen in de pensioenverplichtingen tot een negatieve bijdrage aan het resultaat van het pensioenfonds van 47 miljoen euro.

Financieel resultaat 2014

Naast de beleggingsresultaten en de hoogte van de rekenrente zijn er andere zaken die de hoogte van het financieel resultaat van het fonds beïnvloeden, zoals de premie, de pensioenopbouw, de pensioenuitkeringen en de indexatie. In totaal behaalde het pensioenfonds in 2014 een positief resultaat van ongeveer 16 miljoen euro. Ter vergelijking: in 2013 was dit bijna 17,5 miljoen euro. ■

Pensioenvermogen

Het positieve rendement in 2014 had gevolgen voor het pensioenvermogen van het pensioenfonds. Dit vermogen (bestaande uit afgedragen premies, de waardeontwikkeling van de beleggingen en de beleggingsopbrengsten) is nodig om op den duur de pensioenuitkeringen te kunnen betalen. Eind 2013 bedroeg de waarde van de beleggingsportefeuille circa 261 miljoen euro. Eind 2014 was dit 325,5 miljoen euro: een toename van circa 64,5 miljoen euro. ■

Financiële positie

De financiële positie van het fonds in 2014 was goed. Eind december 2014 lag de dekkingsgraad met 118,1% ruim boven het Vereist Eigen Vermogen van 112,6%. Gedurende 2014 kon het bestuur het langetermijnherstelplan beëindigen. Vanwege de gunstige financiële positie besloot het bestuur ook de pensioenen te verhogen. Hieronder gaan we op deze twee zaken nader in.

• Herstelplan

De uitgangspositie van het herstelplan was de dekkingsgraad van 92,2% op 31 december 2008. Het pensioenfonds moest in 5 jaar (2009 t/m 2013) herstellen van 92,2% tot 104,2%. Tussen 2014 en 2023 moest het pensioenfonds verder herstellen van 104,2% tot 115,2%, het niveau van het Vereist Eigen Vermogen onder de oude regels in 2014. Het volledig herstel werd echter al in 2014 gehaald. Voor het volledig herstel moest bovendien de dekkingsgraad van het pensioenfonds gedurende drie kwartalen boven het niveau van het vereiste vermogen liggen. Eind september 2014 was dit het geval en kon het fonds het langetermijnherstelplan beëindigen.

• Toeslagverlening

Het pensioenfonds probeert ieder jaar de pensioenen van zowel actieve en gewezen deelnemers als gepensioneerden te verhogen. Maar aanpassing aan de stijging van de lonen dan wel de prijzen kan alleen als de financiële situatie van een

pensioenfonds goed genoeg is. De toeslagen worden namelijk gefinancierd uit de reserves van het pensioenfonds. Er is voor toekomstige toeslagen geen geld gereserveerd. Ook wordt bij de bepaling van de hoogte van de pensioenpremies geen rekening gehouden met toeslagverlening. Het bestuur heeft in 2014 besloten om per 1 januari 2015 toeslagen toe te kennen: 2,5% voor de actieve deelnemers en 0,75% voor de gepensioneerden en gewezen deelnemers.

"De financiële positie van het fonds in 2014 was goed."

Huidige financiële positie

Per eind mei 2015 staat het fonds er niet veel beter of slechter voor dan eind december 2014. Toch moet het fonds weer een herstelplan indienen (zie ook pagina 1). Dit heeft te maken met het nieuw Financieel Toetsingskader voor pensioenfonds, waarover u op pagina 5 meer kunt lezen. Het herstelplan moet zodanig worden vormgegeven dat binnen 10 jaar de vereiste dekkingsgraad weer wordt bereikt.

Ongeveer de helft (circa 160) van het aantal pensioenfonds in Nederland moet voor 1 juli 2015 een herstelplan indienen, zo heeft De Nederlandsche Bank onlangs naar buiten gebracht. ■

"Wij kijken naar zaken die ons opvallen als niet-bestuurslid."

Jan van Klaveren, voorzitter Verantwoordingsorgaan

Jan van Klaveren is terug in het Verantwoordingsorgaan (VO). Tot 2012 was hij lid namens de werknemers; na drie jaar afwezigheid is hij nu lid (en tevens voorzitter) namens de gepensioneerden. "Ik heb destijds cursussen gedaan, heb het leuk gevonden, én ik heb de tijd, dus waarom niet?" Voor wie Jan niet kent: Jan werkte bijna 40 jaar bij Avery Dennison. Eerst bij Customer Service, later bij Logistiek en de laatste jaren als Transport manager in Hazerswoude.

Het Verantwoordingsorgaan van het pensioenfonds bestaat uit Karl-Heinz Lauret (namens de werkgever), Ronald Beij (voor de werknemers) en Jan van Klaveren dus, die het stokje onlangs overnam van Bert Ewalds. Het VO is er om het handelen van het bestuur te beoordelen aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie. Aandachtspunten daarbij zijn het uitgevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst. Het schriftelijke oordeel van het VO is onderdeel van het jaarverslag.

"Een tijdje geleden ontving ik, net als alle gepensioneerden, een brief dat de VO-positie namens de gepensioneerden vrij was gekomen", aldus Jan. "Ik besloot me aan te melden, omdat ik al bekend ben met het VO-werk en het altijd interessant heb gevonden. Onze belangrijkste taak, en dat speelt nu ook weer,

is het beoordelen van het jaarverslag. We kijken dan naar zaken die ons opvallen als niet-bestuursleden. Waar nodig vragen we om uitleg of toelichting en wijzen op zaken die wellicht over het hoofd zijn gezien."

Actuele onderwerpen

Actuele onderwerpen zijn indexatie, de verhoging van de pensioenleeftijd van 65 naar 67 en de vele nieuwe regels die sinds 2015 van kracht zijn en waarvoor de pensioenreglementen deels opnieuw ingericht moeten worden. Jan: "Pensioenexperts weten precies wat er speelt, maar de 'gewone' gepensioneerde niet. Wij proberen vanuit die onbekende blik mee te kijken en te denken met het bestuur."

De VO-leden zien elkaar zo'n vier keer per jaar, maar vaker als dat nodig is. "Allemaal zijn we nauw betrokken bij het pensioenfonds. Voor mij persoonlijk betekent dit dat ik veel over pensioenen lees en de politieke ontwikkelingen bijhoud. Ook volg ik cursussen en seminars, zoals nu van De Nederlandsche Bank. Dat is noodzakelijk om bij te blijven, maar ook om onzin van realiteit te kunnen onderscheiden. Mensen roepen van alles, maar wat is nu echt steekhoudend? Gelukkig is de manier waarop het VO is samengesteld, een mooie mix van partijen. En we staan er alledrie serieus in, dus ik vertrouw op een mooie tijd bij het VO." ■

Nieuw Financieel Toetsingskader

Op 1 januari 2015 is een nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK) voor pensioenfondsen in werking getreden. Hierin staan de rekenregels voor pensioenfondsen. Zo moeten pensioenfondsen voortaan werken met een beleidsdekkingsgraad, met als doel om minder afhankelijk te worden van dagkoersen.

Dit betekent dat het pensioenfonds vanaf 1 januari 2015 een 'actuele' dekkingsgraad en een 'beleidsdekkingsgraad' berekent. De beleidsdekkingsgraad wordt belangrijk voor het toezicht op het fonds. Aan de hand hiervan wordt onder andere bepaald of het pensioenfonds in een tekortsituatie verkeert. Omdat de beleidsdekkingsgraad een jaargemiddelde is in plaats van de dekkingsgraad aan het einde van één maand, worden sterke schommelingen voorkomen. Het duurt wel langer om weer op peil te komen.

- De actuele dekkingsgraad wordt berekend op basis van de cijfers van de huidige maand.
- De beleidsdekkingsgraad wordt berekend op basis van een 12-maands gemiddelde. Daarbij gaat het om het gemiddelde van de 12 voorafgaande dekkingsgraden.

Andere belangrijke wijzigingen zijn:

- Pensioenfondsen moeten hogere financiële buffers aanhouden;
- Elk pensioenfonds moet van tevoren maatregelen vastleggen voor goede en slechte tijden;
- Pensioenfondsen mogen pas bij een beleidsdekkingsgraad van 110% of meer toeslagen verlenen;

- Daarnaast moet de hoogte van de toeslagverlening toekomstbestendig zijn: een toeslag mag in een jaar alleen worden verleend, als dezelfde toeslag langjarig kan worden toegekend;
- Pensioenfondsen moeten voortaan een herstelplan indienen als de beleidsdekkingsgraad lager is dan het Vereist Eigen Vermogen. In het herstelplan laat het fonds zien welke maatregelen het treft om binnen 10 jaar weer op het Vereist Eigen Vermogen te komen;
- Jaarlijks, steeds 1 jaar na de start van het oorspronkelijke herstelplan, moet een nieuw herstelplan worden opgesteld. Daarbij wordt weer uitgegaan van de maximale hersteltermijn van 10 jaar. Dit is dus een 'voorschrijdend herstelplan';
- Eventuele noodzakelijke kortingen van pensioenen mogen over een langere tijd worden uitgesmeerd.

De precieze invulling van deze nieuwe spelregels voor het pensioenbeleid van ons pensioenfonds wordt door het bestuur onderzocht en grotendeels vóór 1 juli 2015 ingevoerd. Een aantal zaken moet daarnaast uiterlijk op 1 oktober 2015 gereed zijn. Wij houden u uiteraard op de hoogte. In het najaar kunt u hierover meer lezen op de website van het fonds. ■

Omzetting pensioenaanspraken gereed

Vanaf 1 januari 2015 geldt in de pensioenregeling een pensioenleeftijd van 67 jaar. Het pensioen dat u tot en met 2014 hebt opgebouwd, heeft echter een pensioenleeftijd van 65 jaar. U zou dan dus te maken krijgen met twee ‘pensioenpotten’. De ene gaat in principe in op 65 jaar en de andere op 67 jaar. Het bestuur van het pensioenfonds heeft besloten om hier één pensioenpot van te maken die ingaat op 67 jaar. Deze omzetting wordt een conversie genoemd. **Het grote voordeel hiervan** is dat alle pensioenrechten onder één noemer worden gebracht. Dat is voor iedereen overzichtelijker. Bovendien bespaart zo'n conversie kosten: met het uitvoeren van twee verschillende ‘pensioenpotten’ zijn namelijk aanzienlijke kosten gemoeid voor een relatief klein pensioenfonds zoals het onze. De conversie betreft zoals gezegd een besluit van het bestuur van het pensioenfonds. De werkgever en de Centrale Ondernemingsraad (COR) ondersteunden dit besluit.

Het pensioen dat u tot nu toe hebt opgebouwd, blijft hetzelfde. Het pensioenfonds gaat er in de toekomst alleen wel vanuit dat het pas wordt uitbetaald als u 67 jaar bent, in plaats van 65 jaar. Uw pensioenuitkering wordt daardoor hoger: het totale pensioen hoeft immers twee jaar minder uitbetaald te worden.

Hoe weet ik wat mijn pensioen op 67 jaar wordt?

In de afgelopen maanden is de conversie verwerkt in de

administratie van het pensioenfonds. Het pensioenfonds zal de (gewezen) deelnemers aan de pensioenregeling vervolgens per brief informeren. Iedere (gewezen) deelnemer zal in juli 2015 een brief ontvangen waarop men kan zien hoeveel het pensioen op 67 jaar is.

U verliest bij de omzetting geen pensioen

Belangrijk is dat de conversie per 1 januari 2015 actuariel neutraal is gebeurd. Dit is ook een wettelijke eis. Het betekent dat als u op 1 januari 2015 toch op 65 jaar met pensioen wilde, het pensioen weer op het huidige bedrag uitkomt. Wilt u deze stap op 65-jarige leeftijd over enkele jaren doen, dan komt daar vrijwel zeker een ander bedrag uit. De berekening is namelijk onder meer afhankelijk van de rentestand en de levensverwachting. Deze beide factoren kunnen veranderen, waardoor het bedrag hoger of lager kan uitvallen. Op verzoek van de werkgever en de COR heeft het bestuur van het pensioenfonds geregeld dat dit effect in de komende vier jaar niet optreedt. De berekening wordt in deze periode dus gemaakt op basis van de uitgangspunten die golden op 1 januari 2015. Dit was een belangrijke voorwaarde van de COR om in te stemmen met het totale pakket. ■

Vacature in bestuur en gewogen stemverhouding

Het bestuur van het fonds bestaat uit zes leden. De helft van de bestuursleden wordt benoemd door de werkgever. Twee leden van het bestuur worden gekozen door de deelnemers uit de (gewezen) deelnemers. Een bestuurslid wordt gekozen door de gepensioneerden. De leden die door de werkgever worden voorgedragen hebben voor onbepaalde tijd zitting in het bestuur. Van de bestuursleden namens de deelnemers en pensioengerechtigden treedt ieder jaar een lid in een nader vastgestelde volgorde af. Het aftredende bestuurslid kan zich echter terstond herkiesbaar stellen.

Op dit moment bestaat er al geruime tijd een vacature voor het bestuurslid namens de gepensioneerden. Het bestuur heeft de gepensioneerden hierover een brief gestuurd. Zolang de vacature niet vervuld is, zal er met het oog op een evenwichtige belangenafweging sprake zijn van een gewogen stemverhouding. Dit betekent dat de stem verdeeld wordt over de beide werknemersbestuursleden (Frank Steeman en Eveline Megchelse). Het bestuur heeft dit onlangs besloten en De Nederlandsche Bank hierover geïnformeerd.

Tot slot overweegt het bestuur om de statuten van het fonds te wijzigen. Er kan zich een situatie voordoen waarin er geen kandidaten beschikbaar zijn voor een bestuursfunctie. In dat geval zou het bestuur een extern deskundig bestuurslid kunnen benoemen. Daarbij kan het om een bestuurslid namens de werknemers, werkgever dan wel gepensioneerden gaan. Van de zes bestuursleden mogen er echter niet meer dan twee bestuursleden zijn die niet direct de groep van deelnemers, werkgever of gepensioneerden representeren. ■

AOW-leeftijd stijgt verder door

U ontvangt het AOW-pensioen vanaf de dag waarop u uw AOW-leeftijd bereikt. Per 1 januari 2013 is de AOW-leeftijd met 1 maand verhoogd. In de komende jaren gaat deze in stapjes omhoog. Onlangs is de Eerste Kamer akkoord gegaan met een wetsvoorstel om de AOW-leeftijd vanaf 2016 sneller te verhogen. De AOW-leeftijd wordt vanaf 2016 in stappen van 3 maanden verhoogd en vanaf 2018 in stappen van 4 maanden. Daarmee wordt de AOW-leeftijd 66 jaar in 2018 en 67 jaar in 2021. In het huidige tempo zou de AOW-leeftijd pas in 2023 op 67 jaar uitkomen.

Vanaf 2022 wordt de AOW-leeftijd gekoppeld aan de levensverwachting. Een verhoging wordt vijf jaar van tevoren aangekondigd. Dit betekent dat, op basis van de verwachte levensduur in 2022, wordt bepaald of de AOW-leeftijd verder toeneemt met drie maanden. Volgens een recente CBS-prognose voor de levensduur zal de AOW-leeftijd stapsgewijs verder verhoogd worden en in 2060 uitkomen op 71,5 jaar. ■

"Alles om het toekomstig pensioenvermogen veilig te stellen."

Frank Steeman, voorzitter van de beleggingsadviescommissie

Frank Steeman is voor velen geen onbekende. Hij werkt al 25 jaar bij Avery Dennison en door zijn functie als Informatietechnologie consultant hebben veel collega's met hem te maken. Ook heeft hij negen jaar OR-werk gedaan. Al tien jaar zet Frank zich bovendien in voor het pensioenfonds; als bestuurslid, maar sinds vijf jaar ook als voorzitter van de beleggingsadviescommissie. Een (nadere) kennismaking met Frank en de genoemde commissie.

"Het pensioenfonds heeft twee grote activiteiten uitbesteed, waaronder de beleggingen", vertelt Frank. "De beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur over het beleggingsbeleid en het opstellen van het jaarlijkse beleggingsplan. Ook monitoren wij de managers van de beleggingsfondsen. Onze commissie bestaat uit drie bestuursleden (Huib van Gijn, Edwin Voskuilen

en ikzelf), ondersteund door de beleggingsconsultant van het fonds (Gwen van Tongeren van Strategieon)."

Renteafdekking

Vast gespreksonderwerp bij de beleggingsadviescommissie is de rente: deze heeft namelijk een grote invloed op de dekkings-

Uitbesteding vermogensbeheer

Het vermogensbeheer van het fonds wordt uitgevoerd door middel van beleggingen in de fondsen van drie vermogensbeheerders: Robeco Institutional Asset Management B.V., Russell Investment Limited en Crédit Suisse Asset Management Limited. Via Robeco wordt belegd in vastrentende fondsen, vastgoed en emerging markets. Via Russell wordt belegd in een wereldwijd aandelenfonds en via Credit Suisse in een gering belang in een commodities fonds. Robeco en Russell houden het bestuur via de Beleggingsadviescommissie elk kwartaal op de hoogte van de voor het fonds behaalde beleggingsresultaten ten opzichte van de benchmark en leggen daarover verantwoording af tijdens de kwartaalbijeenkomst. Maandelijks ontvangt het bestuur rapportages met betrekking tot de performance van de fondsen, de risico's en de compliance.

graad. 'Renteafdekking' of 'hedgen' is een hot item. Frank: "De rente daalt al twintig jaar. En dat betekent: steeds hogere verplichtingen en dus een dalende dekkingsgraad. Het is dus zaak om de rente en het vermogen als twee communicerende vaten met elkaar te laten meestijgen. Door het renterisico af te dekken, of 'een rentehedge te nemen' hou je het gedrag van het vermogen in lijn met het gedrag van de pensioenverplichtingen. Gaat de een omhoog, dan de ander ook, en omgekeerd." Een 100% hedge van de verplichtingen beschermt het fonds optimaal tegen rentedaling. De keerzijde is dat het fonds dan geen vruchten plukt van een rentestijging. Idealiter wordt de rente daarom alleen afgedekt bij een rentedaling. De hamvraag is dus wanneer de rentedaling overgaat in een rentestijging. Frank: "Het is altijd een afweging. Want gaat de rente stijgen, dan heb je weer met inflatie te maken. Dan heb je extra rendement nodig om de inflatie te kunnen compenseren. We bekijken daarom elke maand hoe het met de rentehedge staat en of we maatregelen moeten nemen. De laatste twee jaar hebben veel pensioenfondsen hun rentehedge afgebouwd. Zij zijn daardoor nog zwaarder in de problemen gekomen, omdat de rente is blijven dalen. Ons pensioenfonds heeft dat niet gedaan. Gelukkig!"

Advies

De beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur van het pensioenfonds ook op andere gebieden. Bijvoorbeeld als het gaat om de verhoudingen tussen de verschillende beleggingsvormen: het vastrentende gedeelte (fixed income) en de aandelen (equities). Frank: "Daarnaast zien we er (samen met de toezichthouder) op toe of er wordt gehandeld volgens het Prudent Person Principe: beheert het fonds het vermogen als een 'goede huisvader'? En tot slot is er veel documentatie te verrichten. Want alles wat we doen, moet gedocumenteerd worden."

Om de beleggingen en de fondsmanagers te monitoren, is er regelmatig overleg. "Er is elke maand een kleine bijeenkomst en elk kwartaal een grote. Iedere bijeenkomst kijken we naar de rapporten van onze onafhankelijke monitor. Deze houdt in de gaten of vermogensbeheerders zich aan hun opdrachten houden en rapporteert daarover. Ook hebben we elk kwartaal overleg met de vermogensbeheerders zelf, over hun visie op lopende zaken en de komende maanden. Ook wordt elke vermogensbeheerder een keer per jaar 'onder de loep' genomen: geven ze voldoende openheid van zaken? Hebben ze een normale beloningsstructuur in het bedrijf? En worden ze goed gecontroleerd?"

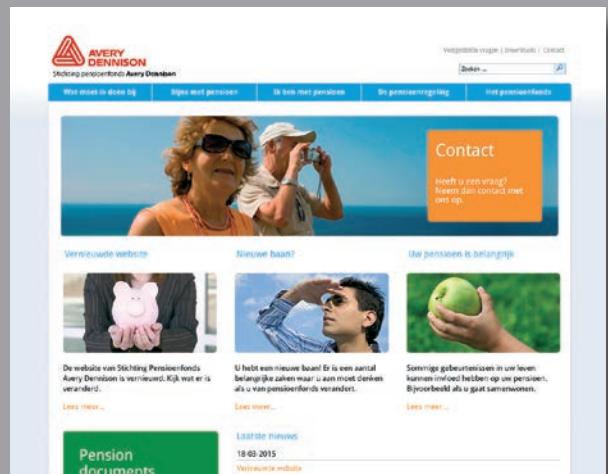
Goed pensioen

Frank is nu vijf jaar voorzitter bij de beleggingsadviescommissie, en met veel plezier. "Het is heel uitdagend en verantwoordelijk werk. We zijn toch aan het zorgen voor de toekomst: dat onze

Beleggingsplan

Belangrijk is ook het beleggingsplan. Frank: "Op basis van het risico dat het pensioenfonds bereid is te lopen, wordt er iedere drie jaar een strategische verdeling gemaakt tussen de verschillende beleggingsvormen (vastrentende/aandelen/rentehedge). Ieder jaar kijken we of dit nog steek houdt, of dat er maatregelen nodig zijn. Er wordt daarom elk jaar een beleggingsplan opgesteld met daarin alle acties die we dat jaar van plan zijn."

toekomstige pensioengerechtigden (inclusief ikzelf) een goed pensioen hebben. In mijn functie wordt er van veel kanten aan je getrokken, met vele argumenten. Je moet goed kunnen filteren wat echt belangrijk en steekhoudend is, en wat niet. Je moet dus goed je eigen koers (durven) varen!" ■

Website Pensioenfonds

Meer informatie over uw pensioenregeling vindt u op www.pensioenfondsaverydennison.nl

Hier kunt u snel de actuele informatie vinden die u zoekt. Verder kunt u documenten, zoals het pensioenreglement en andere stukken van het fonds, downloaden. Ook treft u op de website het laatste nieuws aan. ■

Resultaten onderzoek risicobereidheid

Sociale partners en het bestuur van Pensioenfonds Avery Dennison moeten de komende tijd knopen doorhakken over de financiële opzet van het fonds. Dat heeft vooral te maken met nieuwe wetgeving (zie Nieuw Financieel Toetsingskader). Om die keuzes zo goed mogelijk te kunnen maken, heeft het bestuur van het pensioenfonds in 2014 door Zegwaart Consultancy en GfK een onderzoek laten uitvoeren onder haar deelnemers en gepensioneerden. Dit zijn de belangrijkste conclusies:

De deelnemers en gepensioneerden van Pensioenfonds Avery Dennison...

- hebben vertrouwen in het fonds en waarderen de communicatie. Maar ze vinden ook dat de berichtgeving nog eenvoudiger kan en meer voorbeelden moet bevatten. UPO en Pensioen-Update worden goed leesbaar gevonden.
- begrijpen dat het fonds in aandelen belegt en accepteren de bijbehorende risico's.
- maar staan tegelijk wantrouwend tegenover beleggen, overschatten vaak de risico's daarvan en onderschatten juist het effect van inflatie op de toekomstige koopkracht van het pensioen.
- accepteren beperkte schokken die nu eenmaal samengaan met beleggen, maar hechten tegelijkertijd aan een vaste bodem onder hun pensioen.
- hebben vaker dan gemiddeld een voorkeur voor een regeling met weinig risico en een vaste, lagere uitkering.
- willen toch niet alléén zekerheid; ongeveer de helft van de deelnemers hecht aan een hogere pensioenuitkering en heeft

- daar het risico op een lager pensioen voor over. En gepensioneerden willen graag indexatie. Mits eventuele kortingen maar beperkt zijn en over een langere periode worden uitgesmeerd.
- beschouwen een pensioenleeftijd van 67 jaar als nog net acceptabel; 68 jaar is voor velen een brug te ver.
- hebben geen idee wat zij van de door hen en de werkgever betaalde pensioenpremies aan uitkeringen terugkrijgen. Dat dit in werkelijkheid drie tot vier keer zoveel is, leidt vaak tot verbazing.
- onderschrijven breed het principe van solidariteit en willen liever binnen een fonds voor hun pensioen zorgen dan individueel.

De algemene conclusie is, dat er draagvlak bestaat voor een regeling met een beperkt risico om toch enige indexatie mogelijk te maken, zonder dat neerwaartse risico's al te groot zijn, ook bij gepensioneerden. Een vaste bodem en schokbestendigheid zijn daarbij belangrijke ankerpunten die vertrouwen geven in de toekomst van het pensioen. ■

New financial assessment framework

A new 'financial assessment framework' will be introduced in 2015. It defines among others how much reserve pension funds should maintain, how the contribution should be determined and when indexation is allowed. The changes will be communicated to the participants and pensioners in the fall of 2015.

Survey into risk appetite

A part of the new pension fund rules is a (mandatory) survey into the risk appetite of participants and pensioners. Can the Pension Fund make high-risk investments if this means that pensions could be curtailed? What do participants and pensioners think of this? Thanks to solid agreements with the employer our Pension Fund has not had to curtail the pensions yet, but the Board cannot foresee the future and pretend that there will

never be any situations in which the pension entitlements may need to be curtailed.

In order to make well-balanced decisions the board asked Consultancy agency Zegwaart and market research agency GfK to carry out a survey amongst the participants and pensioners of the Avery Dennison pension fund. The results of the survey are now available and below we have listed the most important conclusions.

The general conclusion that can be drawn is that the participants and pensioners of the Avery Dennison pension fund support a pension plan with limited risk to enable some inflation correction, without the downward risks being too high, also amongst pensioners.

The participants and pensioners of the Avery Dennison pension fund...

- have confidence in the pension fund and appreciate the communication. However, they also indicate that communication could be less complicated with more examples. The Uniform Pension Overview and newsletter 'PensioenUpdate' are easy to read.
- understand that the pension fund invests in shares and accept the risks involved.
- are at the same time wary of investments, often overestimate the risks of this and underestimate the impact of inflation on the future buying power of pension.
- accept limited shocks that inevitably go hand in hand with investments, but also think their pension should have a solid foundation.
- more frequently than average prefer a plan with minimal risk and a fixed, lower benefit.
- do not just want security; approximately 50% of the participants also places great emphasis on a higher pension benefit and are willing to accept the risk of a lower pension. Also, pensioners want inflation correction and any curtailments should be limited and distributed over a longer period of time.
- consider a standard retirement age of 67 years as only just acceptable, but a majority thinks 68 years is a bridge too far.
- do not have any idea about the benefits they receive in return for the pension premiums paid by them and the employer. In reality this is three to four times as much as what they have paid and this often causes amazement.
- broadly support the principle of solidarity and prefer collective pension accrual with a pension fund over individual accrual. ■

Financial position of the pension fund

As per 31 December 2014 our fund reported a coverage ratio of 118.1% which is higher than the reported ratio for 2013 (114.8%). Because of the higher funding ratio the board of the pension fund has decided that the retirement benefits and the accrued pensions could be increased as per 1 January, 2015. The increase was 2.5% for the employees and 0.75% for the pensioners and former employees.

Each year the pension fund tries to increase the retirement benefits and the accrued pensions in line with either the development of the CLA wage at the employer or the development of the derived Consumer Price Index Figure All Households. But these increases can only take place if the pension fund has sufficient financial reserves. ■

Pension conversion

As of 1 January 2015 the pension fund will use the age of 67 years as the standard retirement age. As the period during which the total pension has to be paid out is reduced by two years, your pension benefit will be higher.

To whom does this apply?

The standard retirement age of 67 years applies to all employees who are accruing or have accrued pension entitlements with the pension fund, including deferred participants.

How does it work?

As of 1 January 2015 the standard retirement age is 67 years. However, the pension that you have accrued up to 2014 has a standard retirement age of 65 years. Consequently, you have two 'pension pots': one that commences at 65 years and one that commences at 67 years. The pension fund turns these into one pension that commences at 67 years, also referred to as 'pension conversion'. **The biggest advantage** of such a conversion is that all pension rights are brought together, which is more transparent. It is also cost saving: it is quite expensive for a small pension fund such as our own to administer two different 'pension pots'. The conversion is a decision of the pension fund board, supported by both the employer and the Central works council.

How do you know how much your pension will be at 67 years?

In the past months the conversion has been processed in the administration of the pension fund. In July 2015 the pension fund will inform all participants in the pension plan. They will receive a conversion letter (new pension statement) with an overview of their pension at 67 years. A translation of this conversion letter will be available on the website of the pension fund.

No pension loss

It is important that the conversion is done on an actuarial-neutral basis. This is also a statutory requirement and means that if a participant were to retire at 65 years on 1 January 2015, the pension calculation would result in the same amount as it would now.

But if a participant were to retire at 65 years in a few years' time, the amount would definitely be different. The reason for this is that the calculation depends, amongst others, on the interest rate level and life expectancy. These can both change and as a result, the amount can be higher or lower. The employer and the Central Works Council asked the Board of the Pension Fund to ensure that this effect does not occur in the next three to four years. During this period the calculation will be made on the basis of the starting points applicable on 1 January 2015. This was an important requirement of the Central Works Council in the total package. ■

More information?

The following documents in English are available on the website www.pensioenfondsaverydennison.nl:

- Conversion letters (2015)
- Uniform Pension Overview 2014
- Termination of Participation letter
- Welcome letter ■

PensioenUpdate

Is een uitgave van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison Juli 2015

AVERY DENNISON
Stichting Pensioenfonds Avery Dennison

Van de voorzitter

De voorzitter van de Stichting Pensioenfonds Avery Dennison is van juli 2015 af verantwoordelijk voor de afwikkeling van de pensioenuitkeringen. Het is een belangrijke taak om de leden van de Stichting Pensioenfonds Avery Dennison te informeren over de ontwikkelingen in het pensioenstelsel. De voorzitter zal de leden hiervan in kennis stellen en zal de leden ondersteunen bij de afwikkeling van de pensioenuitkeringen.

Komt u ook op onze jaarrangerekening?

De jaarrangerekening 2014 is nu beschikbaar op de website van de Stichting Pensioenfonds Avery Dennison. Het is een belangrijk document om te raadplegen voor de afwikkeling van de pensioenuitkeringen. Het document geeft een overzicht van de pensioenuitkeringen voor 2014 en de verwachte pensioenuitkeringen voor 2015.

Naam: M. de Vries
Locatie: Avery Dennison
Willem Einthovenstraat 11
2342 BH Oegstgeest

U kunt de jaarrangerekening 2014 vinden op de website van de Stichting Pensioenfonds Avery Dennison. Het document is beschikbaar in het Nederlands en in het Engels.

In deze uitgave gaat het om de afwikkeling van de pensioenuitkeringen. Het is een belangrijk document om te raadplegen voor de afwikkeling van de pensioenuitkeringen.

Het is een belangrijk document om te raadplegen voor de afwikkeling van de pensioenuitkeringen.

Colofon

Meer informatie?

Voor meer informatie kunt u terecht op onze website: www.pensioenfondsaverydennison.nl. U kunt vanaf de website alle voor u relevante documenten van het fonds rechtstreeks downloaden.

Helpdesk pensioenfonds

Als u vragen heeft die u liever persoonlijk stelt, belt u dan naar de helpdesk van het pensioenfonds.

U kunt de helpdesk bellen op werkdagen van 8.00 tot 18.00 uur. Het telefoonnummer is: (013) 462 35 74.

U kunt ook schrijven naar:
Stichting Pensioenfonds Avery Dennison
Postbus 90170
5000 LM Tilburg

Uw vraag per e-mail stellen is eveneens mogelijk:
pensioenfondsaverydennison@achmea.nl

Redactie Pensioenkrant
Stichting Pensioenfonds Avery Dennison
Willem Einthovenstraat 11
2342 BH Oegstgeest

Disclaimer
Deze pensioenkrant is met grote zorgvuldigheid samengesteld. Desondanks is het mogelijk dat de gepubliceerde informatie onvolledig of onjuist is. De Stichting Pensioenfonds Avery Dennison aanvaardt hiervoor geen enkele aansprakelijkheid.

This pension journal has been written with utmost care. However, it is possible that published information is incomplete or incorrect. The Stichting Pensioenfonds Avery Dennison does not accept any liability for this.

